

FOAIE

пептръ

МИШТЕ, ШИМЪ ШИ ЛИТЕРАТУРЪ.

№. 17.

Duminică 27. Aprilie.

1841.

БОГЪЦІА НАЦІОНАЛЪ.

(Брмаре).

Критика Системѣи Меркантиле.

Ори кѣтъ де фръмоасъ се паре систе-ма меркантиль спре крешеръ ши дптѣл-щиръ богъдѣи націонале, дар есте сѣпъсъ ла пице грешъли марі:

1., Нѣ есте ници де кѣтъ адевѣратъ къ пѣмаі металъ сѣнгеръ саъ ваніи сѣнтъ богъдѣе, ши кондѣіе а богъдѣи націонале. Пептръ къ о націе нѣ есте сѣракъ кѣндъ аре пѣціні вані, ши ници богать кѣндъ аре пѣмаі вані. Алтѣл есте темейлъ богъдѣи націонале, ши ваніи пѣмаі о парте де богъдѣе саъ мѣжлокъ де дптеспіре пептръ пре-фѣраръ богъдѣи ши дптеспіръ тревѣнде-лор. Дака пѣмаі ваніи сѣнгері ар фѣ богъ-дѣе, атѣнчі статѣріле каре азъ тѣне (бѣи) де аѣр ши де аѣр ши ар тревѣи сѣ фѣе во-лате, ши статѣріле каре нѣаъ ар тревѣи сѣ-ме сѣраче. Дар есте кѣпоскѣтъ, къ Спа-ніа ши Портѣгалиа аъ сѣръчѣтъ къ тоатъ мѣлѣцімъ де бѣи че аъ къ металъ дптестѣ-лат, ши Енглѣтара ши Оланда сѣаъ дптѣ-гъдѣитъ ши фѣръ ачелѣ.

2., Пѣндѣсе дп лѣкраре ачѣстѣ сѣс-темѣ, се пѣръсеце къ тотѣл лѣкраръ пѣ-мѣнтѣлѣ ши нѣ се іа дп бѣгаре де сѣ-

мѣ ници о алтѣ дптеспірѣ, фѣе кѣтъ ва-фѣ де повѣлѣ ши тревѣнѣоасѣ. Дптеспірѣ-жѣндѣсе ши спрѣжѣнѣндѣсе пѣмаі манѣфак-тѣріле ши фаврѣіле, тоатъ лѣмѣ алѣргѣ-ла еле. Дптѣрѣачѣста зрѣмѣзъ, къ атѣнчі фѣндъ пѣціні пѣлгарі ши мѣнѣиторі де пѣ-мѣнтъ, се зркъ ши се скѣмпѣце фоарте мѣлтъ преѣл пѣціні, ал кѣрпѣи ши ал ал-тор лѣкрѣрі де чѣ дптѣлѣ тревѣндѣ пеп-тръ хрѣпа ши щѣперѣ вѣедѣи. Де спре ал-тѣ парте, се стрѣнѣе зп прѣсосъ mare de продѣктѣрі манѣфакте ши фаврѣкѣте пеп-тръ акѣрора десѣфѣчере фѣче тревѣндѣ а се дптревѣнда мѣжлоаче мѣщѣнѣщѣте пре-кѣтъ, іертѣрі де такѣ, опрѣрі де імпортѣ-дѣе, гратѣфикаціи ши алтеле. Кѣтре ачѣ-ста, старѣ ши аверѣ індѣстріошілор ши а-тѣтѣрор мѣнѣерілор, атѣрпѣ фоарте мѣлтъ дела дптревѣндѣріле че се факъ дп негодъ ши дела комѣіонеле (порѣпчелѣ) че ле факъ негѣдѣторіи.

3., Есте адевѣратъ къ дѣпѣ сѣстема ачѣста, класа мѣщѣерілор ши а негѣдеторі-лор се дпалѣтъ, дпфлорѣце ши се дптѣ-терпѣнѣче крескѣндѣле ферѣчѣрѣ лор, дп кѣтъ време негодѣлѣи нѣ і се пѣн пѣдѣчѣи ши хотаре; дар тоате челелалте класе лѣ-крѣтоаре ши мѣнѣитоаре, тревѣе сѣ факъ жертве пептръ дпфлорѣрѣ мѣщѣнѣтѣрѣлор

ші а негодълѣ, ші пентръ дѣвогъдѣрѣ ші дѣвогъдѣрѣ мецѣрѣлор ші а негъдѣторѣлор; кѣчѣ тоате свѣзъшѣнтеле де такъсѣ, тоате грагѣфикациѣ пентръ експор-тациѣ ші алте рѣспѣлѣгѣрѣ, тревѣе съ ле пѣлѣтѣскѣ паѣца дѣтрѣгѣ прѣн дѣждѣиле дѣректе.

4., Систеѣа ачѣста дѣсѣиѣцѣлѣ дѣ лѣзѣнтрѣл статѣрѣлор кѣмпѣна чѣ дѣрѣнтѣ дѣтрѣ дѣждѣиле дѣректе ші індѣректе, ші дѣтѣлѣдѣе дѣторѣиле статѣлѣ прѣн дѣле-сѣиѣоаселе дѣпрѣзѣмѣтѣрѣ дѣла негъдѣторѣ каре аѣ трае ла сѣне негодъла лѣтѣи; кѣ-тре ачѣста ші дѣнаѣарѣ адѣче прѣмеждѣе а-сѣпра статѣлѣ, дака ва фѣ авѣнд колонѣи, кѣчѣ ачѣстѣ не маѣ пѣтѣнд сѣферѣ апѣсарѣ че лѣ се фаче, прѣн тѣрѣиѣрѣ негодъ-лѣ лор ші прѣн алте сѣлѣрѣ, о сѣ кѣкте прѣлеж ка сѣшѣ дождѣнѣскѣ неатѣрѣнарѣ.

5., Нічѣ одатѣ нѣ се поате дождѣндѣ тѣсѣрѣ сѣгѣрѣ де вѣланѣцѣла негодълѣ не каре есте дѣтѣмеіатѣ тоатѣ сѣстеѣа ачѣ-ста; дѣспре опарте дѣн несѣгѣрѣтѣтѣ соко-телѣлор статѣстѣче че се фак дѣ прѣчѣна ачѣста; де спре алтѣ парте дѣн сѣтѣварѣ рѣладѣлор полѣгѣче дѣн аѣарѣ, дѣ каре се аѣлѣ статѣл кѣ алте статѣрѣ.

Систеѣа фѣзіократѣкѣ.

Ачѣстѣ сѣстѣмѣ нѣ есте род ал чер-кѣрѣи ші ал пракѣчѣи, чѣ ал черчетѣрѣлор фѣлосоѣиче. Дѣтѣмеіаторѣл еѣ есте Кесне, доѣторѣл лѣі Лѣдовѣк 15-лѣ краѣлѣ Фран-цѣи. Ачѣста лѣждѣ дѣн вѣгаре де сѣтѣ о грѣмаѣлѣ де непорочѣрѣ де каре пѣтѣмѣ Франца, дѣн прѣчѣна непотрѣвѣрѣи чѣі марѣ де фѣрѣчѣре, дѣн апѣсарѣ чѣ немілостѣвѣ а вѣпор класе але соѣіетѣцѣи, дѣн време че алтеле се тѣвлѣл дѣ дѣвѣлшѣгаре ші дѣ-

сѣрѣлѣрѣ; асѣменѣ дѣгрозѣндѣсе де дѣто-рѣа чѣ маре а статѣлѣ, се гѣндѣ асѣпра ісѣвоарѣлор ачѣстор непорочѣрѣ, ші, пропѣ інд ѣарекѣре нѣждѣоаче де тѣтѣлѣдѣре, дѣте аѣарѣ сѣстеѣа са дѣн картѣ дѣтѣлѣмѣтѣ; Таѣлоѣ екоѣомѣк.

Систеѣа фѣзіократѣкѣ се разѣмѣ не те-меѣл ачѣста: фѣларѣ чѣ маѣ дѣналѣтѣ а лѣкрѣрѣи пѣтѣлѣтѣлѣ есте сѣнгѣ-рѣл ісѣвор ал вогъдѣіеі вѣнеі паѣцѣи; вѣнѣтѣл кѣрат, дѣн проѣкѣтеле че се дождѣнѣск дѣн лѣкрѣрѣ пѣтѣлѣ-тѣлѣ, есте сѣнгѣрѣл ісѣвор ал вѣ-нѣтѣрѣлор статѣлѣ, ші статѣл п'а-ре дрѣнт де а лѣа алтѣ даждѣе де-кѣт дѣн вѣнѣтѣл кѣрат ал пѣтѣлѣ-тѣлѣ.

Дѣнѣ сѣстеѣа ачѣста, тоате тѣлѣлѣ-рѣле соѣіетѣцѣи се дѣнпарт дѣн доѣ класе: 1.) Дѣн класѣ проѣкѣтѣвѣ каре ко-прѣнде не тоѣі ачѣіа каре аѣ пропѣрѣетѣтѣ де пѣтѣлѣт, де тошѣи, ші каре се дѣнде-летѣнѣческ кѣ лѣкрѣрѣ пѣтѣлѣтѣлѣ саѣ а кѣжнѣлѣлѣ дѣнѣ тоате рѣмѣрѣле сѣле; а-сѣл сѣлѣт пропѣрѣетѣрѣи де тошѣи, арѣнда-шѣи, пѣлѣгарѣи, пѣскарѣи, пѣсторѣи де доѣтоа-че, ші алѣцѣи асѣменѣлѣ.

2.) Дѣн класѣ імпродѣетѣвѣ, де ка-ре се кѣн тоѣі мецѣрѣи, негъдѣторѣи, артѣстѣи, дѣвѣуѣцѣи, сѣлѣтѣрѣнѣи статѣлѣ ші сѣлѣіле.

Пропѣрѣетѣрѣи де тошѣи се соѣотѣск ла класѣ проѣкѣтѣвѣ, пентрѣ кѣ прѣрѣіе-тѣтѣ лор есте конѣдѣіа де кѣжнѣіг не тоѣ-анѣл дѣн проѣкѣтеле пѣтѣлѣтѣлѣ. Класѣ проѣкѣтѣвѣ, пентрѣ ачѣл се зѣче аша, фѣнд кѣ сѣнгѣрѣ проѣдѣче о аѣвѣратѣ крѣщѣре саѣ дѣтѣлѣдѣре повѣ де вогъдѣіа наѣіона-лѣ каре стѣ дѣтрѣн вѣнѣт кѣрат. Ачѣст вѣнѣт кѣрат се дождѣнѣдѣе дѣнѣ че се

скад кіелтвеліме дін фіешкаре ап че се фак пентрѣ лѣкрарѣ пѣтѣнтѣлѣі, плата лѣкрѣлѣі, сѣтѣнѣа че се сѣтѣлѣ, зпелтеле тревзінчоасе ші алтеле; прекѣт ші дѣпѣ че се скоате вані арензіі че се плѣтеск де аренданші саѣ плѣгарі пропріетарѣлѣі, саѣ ачеле сѣте каре се чер пентрѣ дѣвзпѣтѣцрѣ пѣтѣнтѣлѣі. Нѣмаі дін ачест веніт кѣрат, ка дінтрѣн прісос ал лѣкрѣлѣі продѣктів, аре статѣл дрепт де а лѣа даждіе, фѣрѣ сѣ ватѣме лѣкрарѣ пѣтѣнтѣлѣі.

Дін протівѣ класа імпродѣктівѣ нѣ фаче німік нѣоѣ ші нѣ продѣче нічі зп веніт кѣрат, декѣт скітѣмѣ нѣмаі форма лѣкрѣрліор продѣсе де класа дінтѣлї. Ачѣстѣ класѣ де оамені нѣ дѣтѣлѣенце вогѣдіа націоналѣ, пентрѣ кѣ прѣдѣл лѣкрѣлѣі сѣѣ де овѣце нѣ есте маі маре декѣт дї сѣнт тревзінцеле пентрѣ траїл сѣѣ. Еа консѣтѣлѣ нѣмаі, фѣрѣ сѣ продѣкѣ, ші трѣенце кѣ кіелтѣіала класеі продѣктіве. Ачѣста се кѣноаѣце дѣведерат дін сѣрѣчіа чѣ маре а тѣлдімеі манѣфактѣрїстілор ші фабрїканцілор; пентрѣ кѣ де ші зпї дінтрѣншіі аѣ оаре каре старе, дар ачѣста о кѣнцігѣ саѣ о дін прін економіе, адікѣ ліпсіндѣсе де тѣлте тревзінце, іар нѣ дін прісосѣл венітѣлѣі кѣрат. Кѣ тоате дѣсѣ, кѣ ачѣстѣ класѣ імпродѣктівѣ се хрѣенце де пропріетаріі де монші, де плѣгарі ші де ачеліа каре се дѣделетніческ кѣ тѣнка пѣтѣнтѣлѣі; дар есте фоарте фолосітоаре пентрѣ тѣдѣлѣрїле класеі продѣктіве; кѣчі ачестѣ, прін лѣкрарѣ ші консѣтанціа класеі імпродѣктіве, се пѣн дн старе де а се дѣделетнічі нѣмаі кѣ лѣкрарѣ пѣтѣнтѣлѣі ші де а дѣтѣлді, атѣт

пѣтѣрѣл продѣктелор пѣтѣнтѣлѣі, кѣт ші венітѣл кѣрат дела дѣнсселе.

Пе темелїл ачеста фізіокраціі дѣвадѣ, кѣ тѣдѣларїі класеі імпродѣктіве, кѣ атѣт пот скоате продѣкте маі сѣтїне ші маі бѣне, кѣ кѣт есте маі маре словозеніа де конкѣренцѣ ші дѣтречерѣ ла дѣделетнічірїле лор, каре лѣкрѣ есте фоарте фолосітор ші кіар пентрѣ интересѣл класеі продѣктіве. — Де ачѣл, дѣпѣ дѣхѣл сістеміі фізіократіче, тревѣе сѣ фіе чѣ маі маре ші де овѣце словозеніе ла менѣенѣгѣрї ші ла тот фелѣл де дѣделетнічірї індѣстрїоасе, десѣіндѣнѣсе тот фелѣл де тѣрїніре саѣ опрїре. Ачѣстѣ словозеніе, зпїтѣ кѣ чѣ маі десѣлѣршітѣ сігѣранцѣ ші дрептате, тревѣе сѣ о дѣ статѣл ла тоці четѣденіі ші сѣпѣшіі сѣі. Нѣмаі пе ачѣстѣ словозеніе есте дѣтемелїатѣ дѣдестѣларѣ ші ферїчірѣ зпелї націі; кѣчі ор каре алтѣ аместекаре а гѣверпѣлѣі дн прїчіна ачѣста мікшорѣлѣ скоатерѣ продѣктелор пе тот анѣл, рідікѣ прѣдѣрїле лѣкрѣрліор ші а ле тѣрѣрліор, ші кѣ кіпѣл ачеста пѣгѣвенце міжлочїт саѣ немїжлочїт интересрїле класеі продѣктіве.

дн сѣлрїнїт, сістема дѣждїлор дѣпѣ сістема фісіократікѣ, се разїмѣ пе темелїл ачеста: кѣ, фїнд кѣ скоатерѣ продѣктелор прін лѣкрарѣ пѣтѣнтѣлѣі, есте сінгѣрѣл ісвор ал вогѣдіеі націонале, ші кѣ нѣмаі прїнтрѣачѣста се довѣнѣенце зп веніт кѣрат пе тот анѣл, каре дѣтѣлѣенце вогѣдіа націоналѣ пе тот анѣл, тоате дѣждїіле статѣлѣі тревѣе сѣ се іа нѣмаі дѣпѣ продѣкціе, адікѣ дела класа продѣктівѣ, фїндкѣ тоате дѣждїіле тревѣе сѣ се іа дін венітѣл чел кѣрат, ші сѣ нѣ се а-

тінгъ кіар капиталъ аверіи націонале. Де ачеѣ фісіокраціи чер ка съ фіе пѣтаі о даждіе, даждіа дѣпъ пѣтѣнт саѣ даждіа дін венітѣл кѣрат дѣпъ продѣктеле пѣтѣнтѣлѣ, не каре требѣе съ о плѣтѣскъ пѣтаі пропріетаріи де мошії ші ачеіа каре се ѿнделетніческ кѣ лѣкранѣ пѣтѣнтѣлѣ; іар тѣдѣларіи класеі імпродѣктіве съ нѣ контривѣіаскъ ла ачѣста неміжлочіт, чі пѣтаі міжлочіт. Ачест лѣкрѣ се фаче кѣтпѣрѣнд кѣ ѣн пред тотд'авна таі скѣтп продѣктеле дела ачеі че се ѿнделетніческ кѣ лѣкранѣ пѣтѣнтѣлѣ, фііндкѣ пропріетаріи де мошії ші лѣкрѣторіи де пѣтѣнт, даждіа че требѣе еі съ о плѣтѣскъ, о сокотеск тотд'авна ѿн прецѣл продѣктелор че вѣнд ла чеіалалці четѣцені аі статѣлѣі.

Крїтіка Сїстеміі фїзіократїче.

Есте даторіе а дрептѣціи де а кѣноаще ші де а тѣртѣрісі, кѣ сїстема фїзіократікѣ аре мерїте не тѣгѣдїте кѣ тѣлт таі марі декѣт сїстема Меркантілѣ. Пентрѣ кѣ еа а хотѣрѣт таі деслѣшїт сфера лѣкрѣрїи (тѣдѣларіелор ѣнеі націи, ші іа а ѿтпѣрціт ѿн класа продѣктівъ ші імпродѣктівъ, кѣ тоате кѣ ачѣствѣ ѿтпѣрціре есте прѣ аспрѣ; еа а пѣтрѣне адѣнк ѿн вѣцѣтѣра деспре венітѣл чел кѣрат, ші 'ла рїдікат ла рангѣл ѣнѣіа дін челе дїнтѣі темеіѣрї а ле економіеі політїче ал кѣрїа скоп есте богѣдіа націоналѣ; еа а пѣс темеіѣ ла десѣвѣршїта словоѣленіе а фїекѣрїи месерїи ші ѿнделетнічїрї о менешї, десфїіндѣнд тот фелѣ де корпораціи прївїлеціате ші тот фелѣ де тѣрціпїрї ші опрїрї, прїп каре се стѣжїнеще лѣкранѣ оменѣскѣ шїсе ѿт-

пїедїкѣ крещерѣ богѣдіеі націонале ші ѿтпѣлцірѣ ферїчїрї де обїде; еа а ашезат лѣкранѣ пѣтѣнтѣлѣ ла рангѣл съѣ, сокотїндѣо де чел дїнтѣі ісвор ші темеіѣ ал аверїи мі богѣдіеі націонале ші хотѣрѣнд релациїле еі кѣтре індѣстріе ші негод, ші еа а рекомєдат ка съ се сїмплї фїезе сїстема дѣждїілор. ѿн сѣжршїт, сїстема фїсіократікѣ а дескїс ѣн дрѣтп нѣ оѣ ші а дат ідеі позѣ ка съ се лѣкрезе цїіпца де економїа націоналѣ каре есте астѣзі, ші каре с'а десѣвѣршїт фоарте тѣлт,

Кѣ тоате мерїтеле ачестѣ, сїстема фїсіократікѣ есте сѣпѣсѣ ші еа ла неѿпле-спїрї ші грешелї.

Сїстема фїсіократікѣ нѣ се поате пѣне ѿн лѣкране дін прїчїнѣ кѣ, дѣпъ ѿн вѣцѣтѣра са, лѣжндѣсе даждіе пѣтаі дѣпъ пѣтѣнт, адїкѣ дін венітѣл кѣрат, се апасѣ фоарте тѣлт лѣкранѣ пѣтѣнтѣлѣ; кѣчї ѿн времѣ ѿн каре тоці чеіалалці четѣцені аі статѣлѣі нѣ плѣтеск нїчї о даждїе, лѣкрѣторіи де пѣтѣнт сѣнт сїліці даждїіле че требѣе съ се рїдіче ѿн деосївіте времї, съ ле рѣспѣнзѣ кѣ ванї даці ѿнаїнте, іар нѣ пѣтаі дін веніт кѣрат дѣпъ кѣтп ва сїстема; деспре алтѣ парте требѣе ка ачеі ванї даці ѿнаїнте съ іа дела кѣтп пѣрѣторѣл продѣктелор сале, пѣїнд не дѣнселе ѣн прецѣ таре, каре нѣ се поате хотѣрѣ тотд'авна дѣпъ пропорціа венітѣлѣ челѣі кѣрат.

Сїстема фїсіократікѣ есте сѣпѣсѣ ші ла о грешалѣ таре; ѿнтѣі, пентрѣ кѣ пѣне ѿн класа імпродѣктівъ не тоате деосївітеле ѿнделетнічїрї оменешї пентрѣ каре, зїче еа, кѣ п'аѣ нїчї о інфлѣенцѣ потрївїтѣ асѣпра богѣдіеі націонале, пре-кѣтп сѣнт фабрїканціи, перѣдеторїи, скрїіто-

ри, слѣциле ши алциї; ал доилѣ, пентрѣ къ претинде ка тоци тѣдларїи класеї импродѣктиве, фѣрѣ деосивіре, нѣ продѣк нїмїк декѣт консѣмѣзѣ нѣмаї ши трѣеск къ кїелтѣиала класеї продѣктиве, къчї есте доведїт къ ши ачестїа, љн деосивїте кїпѣрї, продѣк ѣн венїт кѣрат ши адеце орї, пентрѣ ѣн прец нїк ши времелнїк, продѣк алтѣл маї маре ши маї сїгѣр.

Љн сѣжршїт, іdea de o даждїе нѣмаї, адїкѣ чѣ дѣпѣ пѣтѣнт, афарѣ къ пѣне љн спїнарѣ лѣкрѣторѣлї de пѣтѣнт ка сѣ плѣтѣскѣ ел къ ванї љнаїнте тоате дѣждїїле, апої ши љн практикѣ љн економїа статѣлї нѣ есте дрѣптѣ ши нѣ рѣспѣнде ла скопѣл пентрѣ каре сѣнт љнтоктїте дѣждїїле. Пентрѣ къ дака есте одатѣ къпоскѣт ши љнведерат къ манѣфактѣреле, фабрїчїле ши негодѣл ши кїар ши лѣкранѣ дѣхѣлї, ажѣтѣ ла љнтѣлцїрѣ вогѣциеї национале; треѣе, дѣпѣ дрепт къѣѣнт, ши ачестѣ сѣ плѣтѣскѣ даждїе дѣпѣ венїтѣл кѣрат чѣел продѣк. Ла ачѣста се адаогѣ, къ дѣждїїле їндїректе ши орї че дѣрї de ванї дѣпѣ треѣїнца статѣлї, каре дѣпѣ сїстема фїсіократїкѣ се десѣїїнцѣзѣ, деспре о парте нѣ се пот рїдїка de tot дїн прїчина органїзацїеї статѣрїлор de актїн; деспре алтѣ парте, ачеле дѣждїї їндїректе їсвѣск de оѣце ши маї къ сѣтѣ не класеле челе маї богате ши маї къ старе але нацїеї, ши чѣ маї маре парте дїн трѣнсееле атѣрпѣ дела словодѣ воєа консѣматорїлор.

Сїстема їндѣстриалѣ.

Adam Smith, ѣн Скодїан, възѣнд грешалеле ла каре сѣнт сѣпѣсе сїстемїле меркантїлѣ ши фїсіократїкѣ, с'а апѣкат сѣ

ле зпѣскѣ не амѣндозѣ, ашезѣндѣсе не ѣн темейѣ маї љналт, ши љн асѣел de кїп а љнтемеїат сїстема їндѣстриалѣ.

Темеїзрїле ачестїї сїстеме, сѣнт челе зрѣтѣоаре :

Лѣкрѣл, тѣпка, остепѣла есте чел дїптѣї їсвор de ор че агонїсѣлѣ, къцїїг саѣ авере de ѣнѣрї, ши прїп зрѣмаре чѣ маї дїп зрѣтѣ кондицїе а фѣрїчїреї de оѣце ши а вогѣциеї национале. De аїчї зрѣтѣзѣ къ, ор че om e богат саѣ сѣрак дѣпѣ мїжлоачеле че аре de а лѣкра ши дѣпѣ дестоїнїчїа къ каре лѣкрѣзѣ; къчї нѣмаї љнтр'ачест кїп, ѣн om се пѣне љн старе de а'шї агонїсї ѣнѣрїле челе треѣїнчоасе, спре љндестѣларѣ, плѣчерѣ ши тѣлцїтїрѣ вїедїї, ши къ ѣн къѣѣнт, нѣмаї атѣнчї есте фѣрїчїт аїчї не пѣтѣнт. Аша дар, лѣкрѣл, чѣл сѣѣжршїаце о нацїе љнтр'ѣн ап, есте темейѣл пентрѣ љндестѣларѣ тѣтѣрор треѣїнцелор сале; ши, къ кът лѣкрѣзѣ маї тѣлт, къ атѣт есте маї богатѣ, љшї љмплїнеце треѣїнцеле маї къ љнлеспїре, ши есте маї фѣрїчїтѣ.

Konдіcїа прїнцїпалѣ, пентрѣ љнтѣлцїрѣ лѣкрѣлї, есте љнтѣрцїрѣ лї. Ачѣста се фаче, деспре о парте, љнтѣлцїнд нѣтѣрѣл лѣкрѣторїлор, деспре алта, пѣїнд љн лѣкраре тоате пѣтерїле оменѣцїї, атѣт сѣфлетѣцїї кът ши трѣпѣцїї, фѣкѣндѣсе дестоїнїче спре ор че фел de лѣкрѣ, ши ажѣтѣндѣле ши љнлеспїндѣле къ фелзрїтї de мїжлоаче спре ор че љнделетнїчїре фолосїтоаре, каре агонїсеце оаре каре ѣнпѣрї спре тѣлцїтїрѣ вїедїї. De ачѣл, љн класа продѣктївѣ нѣ се сокотеск нѣмаї ачѣїа каре се љнделетнїческ къ лѣкранѣ пѣтѣнтѣлї, чї ши ачѣїа каре лѣкрѣзѣ продѣктеле пѣтѣнтѣлї, каре ле повїлѣзѣ,

каре ле дѣлѣніе ши каре аѣ оарекаре инфлвенцѣ асѣпра десѣвѣрширеї лор; асѣел сѣнт медерїї, манѣфактѣрїстїї, фабрїканцїї, пегѣдѣторїї, артїстїї, дѣвѣдѣцїї ши слѣжѣашїї. Кѣ лѣкрѣл ши кѣ дѣлѣнїѣрѣ лѣї, треѣѣ сѣ стѣ дѣ дѣклїнаре д'апроапе економїа, дѣ консѣтацїа челор че кѣдѣгѣ прїн лѣкрѣ, кѣчї пѣмаї атѣнчї се асїѣрѣѣѣ ши креѣѣ ферїчїрѣ нацїоналѣ. Прїн лѣкрѣ се кѣдѣгѣ вѣнѣрї, їар прїн економїе се пѣстрѣѣѣ прїсосѣл дїн челе кѣдѣгѣте, ши дїнтр'ачестеа се фак капїталѣрїле каре сѣнт де неапѣратѣ треѣнцѣ, спре а да лѣкрѣлѣї свор ши дѣсѣфлѣїре, ши маї кѣ сѣтѣ, спре а'л дѣлѣнїѣ.

Дїн челе зїсе пѣлѣ ачї, ѣртѣѣ ши аѣѣста, кѣ лѣкрѣл конпрїнде дѣ сїне тѣсѣра дѣнѣ каре се кѣпоаѣѣ кѣт ѣѣче ор че ѣнѣ. Кѣчї, дака ор че ѣнѣ ал ѣїедїї се агопїсеѣѣ пѣмаї прїн лѣкрѣ, ор че ѣнѣ пѣпоате сѣ фактѣ пѣнтрѣ стѣпѣлѣл ѣнѣлѣї маї тѣлѣ, декаѣ 'ла костїсїт лѣкрѣл лѣї. Асемеѣл ши ла скїѣѣл ѣнѣрїмор ѣнѣл кѣ алѣл, лѣкрѣл че с'а пѣс ка сѣ се агопїсѣскѣ ѣчеле ѣнѣрї хотѣраѣѣ кѣт фак еле дѣ сїне, ши тот деодатѣ, хотѣраѣѣ ши преѣл лор, кѣ тоате кѣ, деосїѣте дѣтѣпѣлѣрї аѣ инфлвенцѣ асѣпра скїѣѣрїї преѣлѣї.

Преѣѣрїле сѣнт де 3 фелѣрї: 1.) плага лѣкрѣлѣї саѣ партѣ че їа лѣкрѣторѣла ла агопїсѣлѣ прїн лѣкрѣл сѣѣ; 2.) ѣнѣтѣл дѣнѣ пѣтѣлѣт саѣ монїе, саѣ партѣ че їа пропрїетарѣла ла агопїсѣла продѣктелор пѣтѣлѣтѣлѣї, ши 3.) кѣдѣгѣл дѣнѣ капїтал, саѣ партѣ ѣчелѣїа каре пѣне ѣанї саѣ алѣѣ ѣнѣѣр, преѣѣл ѣнѣлѣ ши алѣѣ

лѣкрѣрї, спре а дѣлеснї агопїсѣла ши кѣдѣгѣл прїн лѣкрѣ.

Дїнтр'ачестѣ се кѣпоаѣѣ, кѣ, о нацїе пѣ скоате ѣнѣт кѣрат пѣмаї дїн аѣѣѣ че адѣѣе пѣтѣлѣтѣл саѣ монїїе, чї ши дїн плата лѣкрѣлѣї ши дїн доѣѣнда капїталѣрїмор че аре; де аѣѣѣ, пїчї пѣ поате фї пѣмаї о даѣдїе, адїкѣ чѣ дѣнѣ пѣтѣлѣт, кѣчї, тоатѣ даѣдїа есте дѣтѣмеїатѣ не агопїсѣла потрїѣїтѣ де ѣнѣ ѣнѣт кѣрат, ши дїнтр'ачѣѣѣ прїчїнѣ, се дѣнѣпартѣ дѣ даѣдїа пѣтѣлѣтѣлѣї, даѣдїа лѣкрѣлѣї ши даѣдїа капїталѣрїмор.

(Ѣа ѣрма).

ЛА СТАТИСТИКА ДѣЛѣНїѣ ДїОС- MANE.

Дѣн Revue orientale де кѣрѣнд ешїт се чїтеск ѣртѣѣоареле датѣрї. Ѣвропа пѣтѣрѣ 207 мїліоане лѣкѣїторї, карїї сѣнт стрїнїї де кѣтрѣ релїцїа мохамеданѣ ши кѣ лѣкѣїторїї ѣвропео-тѣрѣѣцїї п'аѣ а ѣѣче нїмїк; дѣнтр'ачеѣа тѣрчїї сѣнт:

дѣ Ѣвропа	8,800,000
дѣ Asia	8,000,000
Ѣгїптѣла аре	4,000,000(?)
Трїнолїс	660,000
Тѣнїс	1,800,000
Алѣїр	1,500,000
Мароко	6,000,000

Кѣ тотѣл 30,760,000

Дѣнѣ дїн аѣѣѣїа сѣлѣт крѣдїнїї ши їсраелїцї:

дѣ Ѣвропа	6,800,000
дѣ Asia	4,000,000
дѣ Ѣгїпт	100,000

ди Статеріле керверіче 1,000,000

Къ тогъа . . . 11,900,000

Съта ачеаста сводіндо дін 50,760,000

ретаи 18,860,000

лъкѣиторї тѣсклманї. Деѣ ла челе 207
мїліоане де лъкѣиторї маї вїн 11,900,000
дїн статерїле тѣсклмане. Ачеле 18 мїліо-
не де тѣсклманї цїн 234,000 мїлѣрї пѣ-
трате, кѣнд дїтр'ачеа челе 54 мїліоане де
Францозї кѣпрїнд пѣмаї 27,500 мїлѣрї пѣ-
трате. Ди цѣрїле тѣсклмане вїн 76 лъ-
кѣиторї не ѡн мїлѣ пѣтрат, дїн протївѣ
ди Белциї спре пїлдѣ, не ѡн мїл вїн 4000
сѡфлете.

ПРОСВІТЛ.

Прївїдї аїче ди тѣпѣгеріе,
Че ом кѣчернїк; кѣм се дїкїнѣ!
Кѣ че плекаре, кѣ че смерїре,
Дшї фаче крѣче, шї фрїгтеа'нклїнѣ.
Гѣраї се роагѣ фоарте ферїнте;
Дар гѣндѣї своарѣ спре фанте крѣде.
Мїнчїзнї сѣнт тоате а лѣї кѣвїнте;
Шї не аша оаменї черїла п'агде.
Сѣ се фераскѣ чїне пѣ цїе,
Де аша монстрѣрї дївенїнатѣ,
Каре сѣнт пїне д'їнокрїсіе,
Шї вор с'арѣте інімї кѣрате.

Прївїдїа іарѣшї, че'нклїнчїзне
Фаче ла черїсрї; шї кѣм асѣдѣ,
Фѣкѣнд метанї кѣ'нпїгѣлчїзне.
Паркете сѡїнте, кѣ лаврѣтї здѣ.
Інімѣ сїпшлѣ, невіноватѣ
Вреа сѣ арѣте кѣтрѣ орї каре,
шї ди сїнѣї вражда чеа маї спѣркатѣ
Шї аре лѣкѣнѣл кїар дї'н пѣскаре.
Ди зорї шї сара тот псалмї четегде,
Шї паракїсе, фѣр дїчетаре;
Да'н аа сѣї сѡфлет, Сатан домпегде;
Деѣ се пѣзаскѣ де ел орї каре!

Нѣ аре мїлѣ нїчї де аа сѣї сѡфле;
Прѣкѣї дї врадѣ, кѣм се тѣнѣгегде,
Кѣ че дѣрере сѣрїанѣл пѣтїде,
Кѣал сѣї пѣрїнте ди вїклонегде!
Ведегї смерїтѣла че сѡфлет аро,
Чел че агѣта де дес с' дїкїнѣ;
Кѣ че порнїре де іаснѣ тѣре
Кїар крѣ копїлѣї нї дї дївенїнѣ;
Ди зрїсегде ла дїкїсоаре,
Врѣнд сѣл сѡїндаскѣ фѣрѣ де воїе,
Врѣнд сѣл аскѣндѣ де ачест соарѣ,
Сѣл цїе'н кїнѣрї шї ди невоїе.

Іат'ачест монстрѣ пїлн да зрїїе,
Пре прѣнчї де тѣмѣ кѣм дї десїнѣ;
Кѣм дї трїмїте ди сѣргїнїе,
Фѣкѣнд пре тѣмѣ де прѣнчї сѣргїнѣ.
Де ел департе шї де а лор деарѣ
Фѣр ажѣторѣрї, фѣр дїлеснїре
Петрек о веацѣ трїстѣ ш'амарѣ,
Ди греле кїнѣрї шї пѣтїмїре.
Жїна лѣї фїкѣ есте чернїгѣ,
Фїла не'н алте цѣрї рѣтѣгегде,
Еат' дїкїнѣареаї чеа шїелїгѣ
Кѣ че дѣрерї пре ом ловегде.

Прївїдї ачестѣ грозавѣ фѣарѣ!
О сѣнтѣмѣлѣ де кѣнд постегде,
Дорїнд сѣ прїндѣ ди алѣї геарѣ
Пачел че обїлї дї пїстѣгегде.
Ікоане сѡїнте цїне ди кѣст,
Ле пѣлгѣрегде кѣ а лѣї фїнѣцѣ,
Шї прїн о крѣче ч'аре не тѣст,
Вреа сѣ не'ншеле кѣї кѣ крѣдїнѣгѣ.
Дар пої кѣноащегде інімаї влѣндѣ,
Але лѣї постѣрї ш'алѣї кѣвїре,
Че'нї дѣ копї'н вѣчї спре осѣндѣ;
Кѣ пѣ'с ка дїлсѣл, фѣрѣ сїмѣїре

Вїдегї тїранѣл кѣ че тѣнїе,
Кѣ че порнїре дїаволеаскѣ,
Дїпїнѣ дїснїшї п'аса содїе
Сѣвт жѣдеката крїмїналеаскѣ;
Татѣї ачеста? Соц кѣ крѣдїнѣгѣ?
Че пѣ чїпстегде фїї саї содїе.

Чей прігонеще кз ръ пріидъ,
 Ne mai dorindz'i la ea сь vie;
 Ын фъръ леде лисит де тоате,
 Чінокресіа дл стъпънеше;
 Ші кьнд сь факъ вр'зи реѣ нз поате,
 Мерде'н вісерікъ де се спереше.

Michail Kuciuran.

БАЛОНЪЛ ДЕ АЕР.

Ера о греа проблемъ а фаче, ка в а лонъл де аер сь поатъ фі пѣртат дзпъ воіа коръверіалзі ка ші васеле пѣтитоаре не апъ. Din Englezі ші din Францозі нз лисіръ вѣрваці маі вѣртос дела Наполеон дкоаче, каріі дші бѣтѣръ капъл пентрѣ асемenea афларе интересантъ. Де кзрзнд четім дн фоіме пѣвліче, кѣмкъ Домпъл С. . . ші Фіѣл сѣѣ, дзпъ че днкъ маі пайнте вестісеръ, кѣмкъ дъшші ар фі афлат мѣлокъл де а пѣрта валонъл словод дн аер, маі не зртъ еі де кзрзнд ші фѣкзръ черкареа дн кзртеа шкоалеі млітѣреціі ла Паріс. Дзпъ че D. C. . . фіѣл с'ар фі рідікат дн валонъл фѣкѣт де татъл сѣѣ ла о днпъдїме де 750 пчоаре, атъчї нѣсе мінъпатъл механіст дн лѣкраре ші валонъл деодатъ се днтоарсѣ кѣтръ апѣс, де ші дин ачеа парте сѣфла зп вѣнт дестъл де таре. Дзпъ ачеаста D. C. . . се днтоарсе ші плѣті дн маі шѣлте пѣрціі, аша, днкѣт валонъл дзпъ воіа коръверіалзі акѣт се рідіка акѣт іа-рѣш се погоріа. Черкѣріле цїпѣрѣ треі чеасврі, дзпъ каре D. C. . . днтре стрі-

гѣріле де плѣчере а прівіторімор се сло-возі токта ла локъл ачела, де знде се днпълдасе.

НОРОКЪЛ ШІ ВРЕДНІЧІА.

Ытѣлѣнд орѣл порок калеа са дн-тре оамені, асемінеа грѣ кѣтръ тѣлнїта вреднїче, днсодеашете кз міне, — ю те воіѣ повъдзі! — „Фїнд ю кз окі вїневъ-зѣторі дѣрѣїтъ, респѣнсе вреднїчїа — по-въдзіреї зпї орѣ се тѣ днкредїнцъз?“ — маі вїне тѣ дн зртеазъ, — кѣчї ю тот ла чеї вреднїчї те воіѣ дзче.“ — Днсѣ кз сѣмедїе днтоарсе досъл дндѣрѣтнїкъл, — прекѣт тоці не карі і іѣвѣще порокъл, — ші с'а депѣртат дела вреднїчїе, — ші де атъчї кѣлѣтореск осѣвїці зпъл де кѣ-тре алъл.

Mány.

Аморъл патріеї е о плѣнтъ фоарте цїпгашъ: пѣтаї аша родеще фрѣктѣрі фо-лосїтоаре пентрѣ ферїчїреа де овѣце, дакъ тїмпѣріѣ, дн прїмѣвара вїедїї се ва сѣдї дн грѣдїна фрацедълзі пентѣ, ші ка по-вѣдзіторїѣ мїнтеа сѣпътоасъ дї ва фї грѣ-дїнарїѣ; алтмїнтрелеа фѣрѣ фолос се ва зска, саѣ пѣтаї фрѣктѣрі амаре ва родї.

Пѣдѣл сѣ ворѣещї, днсѣ кз атѣта сѣ лѣкрї маі шѣлт; кѣчї пѣтаї аша роѣ фї вѣрват.